

‘DWARSDENKER’ HENK STRATING OVER EEN CAO 3.0

De huidige cao primair onderwijs is niet toekomstbestendig. Dat stelt Henk Strating, oprichter van HS arbeidsvoorwaarden, cao-advies en onderhandelingen.

Door de cao aan te passen aan de eisen van deze tijd kunnen leerkrachten en schoolleiders zelf hun persoonlijke arbeidsvoorwaardenpakket samenstellen. Ook het onderhandelingsproces kan beter: puzzelen in plaats van touwtrekken. Een interview over zijn ‘droomcao’ in 2025.

TEKST JAAN VAN AKEN

Sluit de huidige CAO PO aan bij brede scholen en integrale kindcentra, die vaak andere schooltijden hanteren?

“Scholen hebben behoefte om op een andere manier met afspraken over vrije tijd en werktijd om te gaan. Ook moeten kinderopvang en scholen de ruimte hebben om de cao’s op elkaar af te stemmen. Die ruimte biedt de cao nu niet en daarmee wordt het een sta in de weg. Een cao mag nooit vakinhoudelijke ontwikkelingen in de weg staan, dat is de dood in de pot.”

Waarom is er überhaupt een cao voor het primair onderwijs nodig?

“De cao bestaat sinds 1927 en maakt het mogelijk collectieve afspraken te maken. Het deel van de arbeidsvoorwaarden waarvan het niet doelmatig is ze individueel te bepalen, leg je centraal vast. Dat zijn verzekeringsachtige zaken waar ik ook pensioenen toe reken. De algemene rechten en plichten van werknemer en werkgever ten opzichte van elkaar. En het niveau van de verbetering van de arbeidsvoorwaarden. Het is niet handig als leerkrachten jaarlijks zelf moeten onderhandelen over hoeveel procent het arbeidsvoorwaardenpakket omhoog gaat.”

Kan de cao afgeschaft worden?

“Over een huis van honderd jaar oud wordt gezegd dat het nog wel honderd jaar staat. Dat geldt, denk ik, ook voor de cao. Net als een huis moet je de cao wel aanpassen aan de eisen van deze tijd. Op dit moment is de cao niet toekomstbestendig. In de loop van de tijd heeft de cao de individuele arbeidsovereenkomst bijna vervangen. Dat is volgens mij nooit de bedoeling geweest.”

Puzzelen in plaats van touwtrekken

Is een cao à la carte een optie?

“De hamvraag is in hoeverre je nog collectieve afspraken wilt maken. De cao moet daarbij het sluitstuk zijn. Begin bij de individuele arbeidsovereenkomst tussen werkgever en werknemer. Alles wat je daarin kunt regelen, moet je doen.”

Hoe ziet u de cao 2025 voor u, wat is uw ideale cao?

“De ideale cao maakt het mogelijk dat elke leerkracht of schoolleider zijn eigen unieke pakket arbeidsvoorwaarden kan samenstellen. Zie het als een soort keuzemenu met loonsverhoging, pensioen, vrije tijd en studierechten. De waarde van het pakket moet wel voor iedereen gelijk zijn, voor iedereen 2 procent erbij bijvoorbeeld. Via een ict-toepassing kun je elke maand aangeven hoeveel extra geld je in je pensioen wilt steken, zoveel in vrije tijd en in je opleidingspot. Ik wens het primair onderwijs toe dat ze ruim vóór 2025 dit ideaalplaatje bereikt hebben.”

‘DE HAMVRAAG IS IN HOEVERRE JE NOG COLLECTIEVE AFSPRAKEN WILT MAKEN’

Sluit dat beter aan bij behoeften van jongeren en ouderen?

“Tijdens de levensloop kan een pakket anders samengesteld zijn. Iemand die begint met werken heeft andere behoeften dan een bijna gepensioneerde. Maar ook vijftigjarigen kunnen onderling verschillen. Als je later begonnen bent met werken, kun je zo extra sparen voor je pensioen. Je kunt een reis van drie maanden naar Zuid-Afrika maken zonder inkomensverlies. Sommigen hebben de ambitie om scholing te volgen, daar kun je voor sparen.”

HENK STRATING

Henk Strating (1954) is directeur en eigenaar van HS arbeidsvoorwaarden, cao-advies en onderhandelingen. Hij was betrokken bij de totstandkoming van tientallen cao's. Strating werkte aan beide zijden van de onderhandelingstafel: bij vakbond CNV en bij de Federatie van Werkgeversverenigingen. In het voortraject bij de huidige cao-onderhandelingen voor het primair onderwijs was hij als 'dwarsdenker' betrokken bij vernieuwingen van de cao.
www.hsarbeidsvoorwaarden.nl

‘ZIE HET ALS EEN SOORT KEUZEMENU MET LOONSVERHOGING, PENSIOEN, VRIJE TIJD EN STUDIERECHTEN’

Stelt de huidige generatie jonge leerkrachten andere eisen aan arbeidsvoorwaarden?

“Ze verschillen op twee manieren van oudere collega’s. Hun waardering voor arbeidsvoorwaarden gaat meer richting persoonlijke ontwikkeling, werkdruk en werktijden dan richting loon en vergoedingen. Daarbij hebben ze de wil om inhoudelijk betrokken te zijn bij keuzes op dit terrein. Om recht te doen aan de vragen van jonge werknemers, moet je andere accenten in de cao leggen en moet je ze bij de onderhandelingen betrekken.”

Zitten werkgevers- en werknemersorganisaties op een cao als keuzemenu te wachten?

“Er zijn wel wat beren op de weg. Werkgevers zien er tegenop van alles individueel en met medezeggenschapsraden te moeten regelen. Vakbonden zijn bang om hun invloed kwijt te raken en vrezen dat er verschillen tussen leerkrachten ontstaan. Dat zijn angsten en dat zijn slechte raadgevers. De organisatiegraad bij bonden neemt af. Als je arbeidsvoorwaarden meer op individueel niveau regelt, kunnen mensen daarbij juist een steuntje in de rug gebruiken. En de eerste die daarvoor in aanmerking komt, is de vakbond.”

Is het goed dat de primaire arbeidsvoorwaarden, zoals loon, arbeidsongeschiktheid en normjaartaak, vanaf 2014 decentraal worden geregeld in het po?

“Dat is hartstikke goed. Elke decentralisatie is welkom als het uitgangspunt is dat je de arbeidsvoorwaarden zo dicht mogelijk bij het individu wilt regelen. Het biedt de kans ze als één pakket te bekijken, in plaats van dat loon en secundaire arbeidsvoorwaarden gescheiden zijn. Het is nooit goed om die twee uit elkaar te halen, omdat het dan moeilijker is om combinaties van afspraken te maken.”

‘KINDEROPVANG EN SCHOLEN MOETEN DE RUIJTE HEBBEN OM DE CAO’S OP ELKAAR AF TE STEMMEN’

Wat betekent dit voor de normjaartaak en het taakbeleid?

“De 1.659 uur van de normjaartaak is een typisch Haagse norm. Als je leest dat er zoveel uur ingepland staat voor die taak en zoveel uur voor die, voel je op je klompen aan dat

in de praktijk niemand precies dat aantal uren werkt. Ik ben voor zelfroosting. Stel vast hoeveel uren je aan (niet-) lesgebonden taken hebt, voor schoolactiviteiten en voor deskundigheidsbevordering, en laat aan leerkrachten zelf over hoe ze die invullen. Het is prima dat de een meer lesgeeft en de ander meer begeleiding doet.”

Het proces bij cao-onderhandelingen moet veranderen van touwtrekken naar puzzelen, stelde u eerder.

“Bij traditionele onderhandelingen nemen partijen met inzetbrieven een positie in. Dat lijkt op touwtrekken. Schaf de inzetbrieven af en vervang die door een gezamenlijke agenda. In het voortraject van de CAO PO, waar ik bij betrokken was, zijn thema’s gezamenlijk gepresenteerd door een vertegenwoordiger van werknemers en van werkgevers. Dan zit je puzzelend naast elkaar. Door samen een puzzel op tafel te leggen, waarbij de wederzijdse eisen puzzelstukjes zijn, kun je de krachten bundelen en samen een goede cao tot stand brengen.”

‘SCHAF DE INZETBRIEVEN AF EN VERVANG DIE DOOR EEN GEZAMENLIJKE AGENDA’

Hoe voorkom je dat de achterban vindt dat je te veel puzzelstukjes weggeeft?

“Het risico is vooral dat de achterban niet begrijpt waarom je een bepaald puzzelstukje legt. Communicatie tijdens het puzzelen is daarom heel belangrijk. Betrek medewerkers en leidinggevenden bij het puzzelproces door werkgroepen in te stellen van schoolleiders leerkrachten en ondersteunend personeel, die voorstellen doen voor loon, pensioen, vrije tijd, scholing en ontwikkeling.”

U tipt de looneis niet bovenaan de agenda te zetten, maar als zesde of zevende agendapunt. Wat is het voordeel?

“Als de loonontwikkeling op nummer 1 staat, valt alles daarbij in de schaduw. Bovendien denk ik dat werkdruk, vrije tijd en persoonlijke ontwikkeling belangrijkere onderwerpen zijn dan hoger loon. Misschien hoeft je helemaal geen onderhandelingen over geld meer te voeren als je het systeem van de zorg overneemt. Daar berekent men de jaarlijkse gemiddelde loonkostenstijging in Nederland en dat percentage wordt toegevoegd aan het arbeidsvoorwaardenbudget. Er is dan alleen nog sprake van een nullijn als die voor iedereen in het land geldt. Zo’n percentage zou de overheid ook voor het onderwijs kunnen vaststellen. Dan kun je tijdens cao-onderhandelingen alle energie steken in afspraken over de kwaliteit van de arbeidsvoorwaarden.” |